

PARATHËNIE

Konferenca e Bujanit e mbajtur më 31 dhjetor 1943, 1 dhe 2 janar 1944 ende sot jehonë si një ndër ngjarjet e rëndësishme të historisë së re të Kosovës. Kjo ndodhë për shumë arsye, kryesorja duke qenë që tregon rreshtimin e shqiptarëve kundër nazistëve dhe fashistëve dhe së dyti flet për deklarimin e tyre për të drejtën për vetëvendosje. Kjo tregon një autonomi të mendimit politik të kohës, një aftësi për t'u përbashkuar edhe atëherë kur nuk janë domosdoshmërisht të pajtimit në mendime të gjithë akterët historikë të përfshirë. Por, siç e ka rëndom historia, ligjërimet që ndërtohen për ngjarje të tilla ku ka përfshirje polesh politike, sot mund të gjejmë edhe mendime që Konferenca e Bujanit ishte nënshtrim ndaj jugosllavëve, të cilët akoma pa përfunduar mirë Lufta e Dytë Botërore u treguan shtypës dhe pushtues me çdo grup kundërshtarësh politik e kombëtar.

Për këtë ka debate, shpeshherë me bazë empirike e të shëndosha, por edhe më shpesh me ngjyime e mendime politike jashtë kontekstit kohor dhe projektimit të këtij mendimi në rrethana e kohë të ndryshme. Ne sot e kemi përparësinë e retrospektivës historike për të gjykuar se kush mund ta kishte gabim në histori, - nëse vërtet mund të përdorën mbiemra të tillë të ngarkuar për rastin konkret historik -, por akterët historikë të periudhës në fjalë nuk e kishin këtë, ata ishin të pajisur me ideologji dhe njohuri për rrethanat faktike në të cilat ndodheshin. U shpresua që me këto dy vegla të merrnin vendimet më të mira të mundshme brenda rrethanave.

Përparësia tjetër që ne e kemi sot është aftësia jonë për të lexuar nuancat e ngjarjeve e qëllimeve të akterëve historikë dhe të shpjegojmë veprimet e tyre duke i marrë të gjitha çështjet në konsideratë. Këtu qëndron edhe pasuria e kësaj përmbledhjeje kumtesash të Konferencës shkencore: “Konferenca e Bujanit - retrospektiva dhe rezultatet historike”, organizuar nga Instituti i Historisë “Ali Hadri” dhe mbajtur në Prishtinë më 8 dhjetor 2023. Kjo përmbledhje përmban një varietet të gjerë burimesh e pikëpamjesh, metodologji të qëndrueshme shkencore e argumente të mirëmenduara. Është dëshmi e arritjes së çlirimit të historisë nga paradigmata dhe teleologjia politike, po aq sa është dëshmi e çlirimit tonë nga historia.

Lexim të këndshëm!

Prof. Ass. Dr. Mrika LIMANI-MYRTAJ
Bashkëpunëtore shkencore
Instituti i Historisë “Ali Hadri”